

Remissyttrande från Gröna Bilister

EKU-kriterier för hållbar upphandling av FORDON (personbilar, lätta fordon, bussar och tunga fordon)

Inledning

Som Sveriges enda miljödrivna bilistorganisation vill Gröna Bilister aktivt bidra till att minska bilismens negativa påverkan på hälsa och miljö. Utifrån detta medverkar organisationen gärna aktivt till såväl framtagandet av kriterier för ekologiskt anpassad upphandling, som genomförandet av den samma.

Utöver de förslag som Gröna Bilister lämnar i detta yttrande, finns förslag av relevans i tidigare yttranden, bl.a. till Vägverket gällande transportsektorns miljömål och till Naturvårdsverket gällande en mer miljöanpassad offentlig upphandling. Dessa finns publicerade på vår webbplats, www.gronabilister.se. Våra erfarenheter av kommuners miljöarbete, särskilt relaterat till problemen att ställa miljökrav i offentlig upphandling, finns beskrivna i handboken "Utmaning 2010", som Gröna Bilister gav ut hösten 2005 med stöd av Naturvårdsverket.

Gröna Bilister har de senaste åren aktivt bistått ett stort antal kommuner som önskat förstärka miljöprofilen i sin fordons- och bränsleupphandling, och detta remissyttrande baseras i stor utsträckning på dessa erfarenheter.

Generella synpunkter

Obligatoriska krav och särskilda kontraktsvillkor

Gröna Bilister är generellt sett positiva till uppdelningen i "obligatoriska krav på fordonet" och i "särskilda kontraktsvillkor". Kraven är föredömligt få och tydliga. Vi har dock vissa synpunkter på kraven och motiven, vilket framförs nedan under respektive fordonstyp.

Verifikationer

Instruktionerna för hur upphandlaren ska kontrollera att kraven uppfylls är konkreta och tydliga. Dessa instruktioner kommer att underlätta för upphandlaren och vi är positiva till detta upplägg.

Personbilar

EKU-kriterier

Miljöfordon

Vi finner det mycket positivt att EKU-kriterierna i första hand förespråkar s.k. miljöfordon (A.1. Alternativ 1). Vi är också starkt positiva till att definitionen som används är den i förordningen (2004:1364) om myndigheters inköp och leasing av miljöbilar. Gröna Bilister strävar efter en enhetlig nationell definition av miljöbilar då detta är en förutsättning för miljöbilarnas legitimitet och dess stöd både hos myndigheter och hos allmänhet. En hänvisning till ”miljöbilsförordningen” innebär därmed ett steg mot en harmonisering av olika lagar och riktlinjer. Vi är också mycket positiva till kraven på låga partikelutsläpp för dieseldrivna fordon och god krocksäkerhet för personbilar då detta är helt i linje med vår strävan mot en mer miljöanpassad trafik.

Däck

När det gäller däck anser Gröna Bilister att både lättrullande däck och HA-oljefria däck ska vara obligatoriska krav. HA-oljorna utgör en stor hälsorisk, varje år dör 500 människor av utsläpp från transportsektorn och partiklarna ger ett betydande bidrag till dessa dödsfall. Lättrullande däck minskar varje bils totala klimatpåverkan med 5 %. Vi anser därmed att de särskilda kontraktsvillkoren B.1 (miljöfarliga ämnen i slitbanan) och B.2 (rullningsmotstånd) istället bör vara obligatoriska krav och benämnas A.4. respektive A.5. Ursäkten att utbudet på lättrullande och HA-oljefria däck är för litet för att göra det till ett obligatoriskt krav håller inte. När upphandlarna börjar ställa krav så kommer utbudet på marknaden att växa.

Regummerade däck sparar naturresurser och finns som HA-oljefria och lättrullande. Vi förstår dock att det kan vara svårt att kräva regummerade däck på en ny bil. Regummerade däck bör dock finnas åtminstone som ett särskilt kontraktsvillkor.

Motiv och fakta

Vi är mycket positiva till den utförliga texten ”Motiv och fakta” som på ett tydligt och konkret sätt förklarar bakgrunden till kriterierna. Speciellt positivt finner vi det att man fokuserar på behoven och inte fordonen som sådana.

Alkolås

Vi förstår tanken bakom att EKU-kriterierna betonar att alkolås endast bör installeras ifall det finns rutiner för hantering av situationer då förare gör negativa utandningsprov. Dock kan vi inte acceptera att kommunens anställda kör berusade bara för att kommunen inte infört en alkoholpolicy. Texten i kriterierna bör skrivas om så att den kräver att kommunen tar fram en alkoholpolicy och rutiner för hantering av alkoholpåverkade förare. Detta ska kommunen ha oavsett om de har alkolås installerade i fordon eller ej. Alkoholpåverkade förare är en av de allra största trafiksäkerhetsriskerna. En effektiv kamp mot onyktra och drogpåverkade förare kräver täta och oannonserade stickprovskontroller på förare, med nolltolerans mot den som ertappas påverkad. Testerna kan inte manipuleras, också de som har problem med andra droger än alkohol fångas och bilar blir inte stående i nödsituationer för att testet varit felkalibrerat. Den med alkohol- eller drogproblem kan dessutom erbjudas hjälp att komma ur sitt beroende – en hjälp inget alkolås i världen kan erbjuda.

Lätta fordon och bussar (under 3,5 ton)

EKU-kriterier

Miljöklass och låga partikelutsläpp för dieseldrivna fordon

Urvalet av dieslbilar som klarar MK 2005PM blir allt större. Vi anser att detta ska vara ett obligatoriskt krav eftersom det inte är försvarbart att köra dieslbilar utan partikelfilter med tanke på problemen kommunerna har att klara miljökvalitetsnormerna för partiklar.

Uppgift om bränsleförbrukning

Påverkan på växthuseffekten är direkt kopplad till fordonets bränsleförbrukning. Det är därför nödvändigt för att upphandlaren ska känna till bränsleförbrukningen för att kunna bedöma fordonets klimatpåverkan. Som påpekas i Motiv och fakta är det dock svårt att ställa krav på bränsleförbrukning då det inte finns något att referera till. Det blir därmed också svårt att göra bränsleförbrukningen till ett obligatoriskt krav. Vi anser dock att bränsleförbrukningen ska göras till ett obligatoriskt krav så snart det finns tillräckligt med referensdata för detta.

Däck

Precis som för personbilar (se ovan) förespråkar vi att lättrullande däck ska vara ett obligatoriskt krav även för lätta fordon och bussar. Detta innebär att det särskilda kontraktsvillkoret B.2 blir ett obligatoriskt krav A.2. Även gällande HA-oljefria däck ska vara ett obligatoriskt krav för att driva på marknaden på dessa däck.

Motiv och fakta

Texten om behovs- och marknadsanalys för lätta fordon och bussar bör vara lika omfattande som för personbilar. Det är lika viktigt att ta hänsyn till frågor som antal passagerare och hur många timmar per arbetsdag som människor ska sitta i bilen när det gäller lätta fordon som när det gäller personbilar. Texten från Motiv och fakta för personbilar kan med mindre modifieringar användas även för lätta fordon och bussar.

Alkolås

Se våra kommentarer under personbilar.

Tunga fordon

EKU-kriterier

Motorer

Gröna Bilister är mycket positiva till att Miljöstyrningsrådet rekommenderar upphandlaren att efterfråga fordon i miljöklass V eller EEV. För att främja utvecklingen av renare motorer bör dock detta vara ett särskilt kontraktsvillkor och bli ett obligatoriskt krav så snart utbudet av fordon är tillräckligt.

Däck

Gröna Bilister är mycket negativa till att EKU-kriterierna helt utesluter krav på lågt rullningsmotstånd för tunga fordon. Detta är mycket olyckligt eftersom det är särskilt viktigt just för tunga fordon. Motivet till detta är att kravet skulle innebära risk för att däck med lågt rullningsmotstånd sätts på fel fordon och därmed innebära en trafiksäkerhetsrisk. Vi finner motivet långsökt då det är självklart att rätt sorts däck ska sättas på rätt fordon. Kravet på däck med lågt

rullningsmotstånd ska enligt oss vara ett obligatoriskt krav för tunga fordon. Likaså ska krav på HA-oljefria däck vara ett obligatoriskt krav.

Motiv och fakta

Alkolås

Se våra kommentarer under personbilar.

Sammanfattning

Gröna Bilister är mycket positiva till arbetet för en ekologiskt anpassad upphandling. EKU-kriterierna är en bra början, men för att uppnå klimatmålen bör kraven på däck med lågt rullningsmotstånd bli obligatorisk för samtliga fordonstyper då detta har stor betydelse för bränsleförbrukningen. HA-oljefria däck bör också vara obligatoriska för samtliga fordons-typer då partiklar från däck utgör en stor hälsorisk. Ursäkten att utbudet är för litet håller inte – om krav ställs på denna typ av däck så kommer utbudet på marknaden snart att öka.

Formuleringar och motiv bör också vara så likalydande som möjligt för de olika fordons-typerna för att underlätta vid upphandlingarna och för att harmonisera de olika kraven. Av denna anledning finner vi det mycket positivt att EKU-kriterierna både för personbilar och för lätta fordon och bussar hänvisar till förordningen (2004:1364) om myndigheters inköp och leasing av miljöbilar.

Nynäshamn den 29 september 2006

Eva Håkansson
Gröna Bilister